

מסע של עיריית ושרה'לה, בנותיה של זלדה ורלינסקי לבית משפחת בויס (משה וחייה-אתי) מקובל

בקיץ 2010 יצאנו למסע שתחילתו בימי הילדות שלנו, שבהם קובל היה רק שם, רק כותרת ומאחוריה 'חור שחור'. שם שמאחוריו ישנה רק תמונה אחת, תמונה של משפחה (*), אשר במיטב מחלצותיה באה לצלמניה של אפשטיין, ברחוב ורשבסקה 61 (כן, שם הבעלים והכתובת המקורית מצויים על חותמת שעל גב התמונה). ההורים יושבים על כסאות הכבוד, גאים בשבעת ילדיהם אשר עומדים מסביבם. אימא שלנו, זלדה (ורלינסקי) לבית משפחת בויס, היא אחת משתי הבנות שבמשפחה ורק שרוליק צעיר ממנה.

יותר מאוחר, עם השנים ועם הנכדים, התחילו להופיע 'תמונות' נוספות, של האבא והפרידה האחרונה בתחנת הרכבת ("זלדניו, לאן את נוסעת. אירופה בוערת ומי ידאג לנו"), הרחצה בנהר טוריה, החתלתול שהיה בבית וישן במיטה של אימא, מעדן המלכים משומן האווזים, הקריאה אל תוך הלילה לאור העששית, ההתגנבות למשחק כדורגל של מכבי בעקבות האח, פרומה החברה הטובה מימי הילדות, וכמובן, ההווי והריקודים בקן השומר הצעיר. תמונות מעטות שמספרות כל כך מעט והן כל כך רחוקות שקשה לגעת.

לקח לנו זמן רב לנסות ולגעת, בלי אימא, שסירבה לחזור למחוזות הילדות והכאב. הגענו לקובל מלבוב ביחד עם סרגיי (וברכבו), מדריך אוקראיני (מצוין ומומלץ), השולט בשפה האנגלית ובעיקר מלא רצון לסייע לנו ככל האפשר להתחבר למקום ולעברו. והאמת, אי אפשר הרבה. קובל ריקה מחייה היהודיים ומאלפי יהודיה, וגם אחד מהשבעה שעוד חיים בה היום (בוריס הרשטיק), שהסכים להיפגש עמנו בפארק, לא הגיע בסוף. בעירייה אין שום מסמך מן העבר היהודי (!?), שרידי 'מגן דוד', שהיה עוד עד לפני זמן לא רב בקיר האחורי של בית הכנסת, כבר כוסה בטיח הורוד ורוב הרחובות נושאים שמות שונים לגמרי. אבל לא ויתרנו, ארבעתנו, שתי הבנות של זלדה, עיריית ושרה'לה, עקיבא (בעלה של עיריית) ואייל (הבן של שרה'לה), סטודנט להיסטוריה באוני' העברית בירושלים, שזמן רב כבר מגלה עניין מיוחד ביהדות מזרח אירופה וכבר ביקר, לפני שנים מספר, בקובל.

בעזרת מפה משוחזרת של קובל היהודית, המצויה באתר של הארגון, ובעזרת סרגיי, התחלנו בתחנת הרכבת ואח"כ המשכנו לבית הכנסת וגם נכנסנו לתוכו, לרחוב אפטצ'נה, שבו גדלה אמנו, לבניין הנוכחי של העירייה (ששום מסמך מלפני המלחמה לא נמצא בידיהם?!), לבית של הרבי מטריסק, לרחוב של קן השוה"צ ולגימנסיה ע"ש קלרה ארליך. למחרת מצאנו את בית האבן על חזיתו חרוט מגן דוד, חיכינו בפארק לבוריס, אח"כ חזרנו שוב לבית הכנסת והמשכנו לנהר טוריה, שמלא היה במתרחצים, ומשם לכיכר בריסקה ולבורות ההריגה בבכובה. קשה להעביר למילים את הרגעים המרגשים שבדרך, קשה לצייר במכחול את הצבעים שמילאו לנגד עינינו תמונות חסרות לרוב. ואולי רק שתיים שימחישו את החוויה המשמעותית שעברנו. האחת, ממה אימא שלנו הכי התרגשה תוך שמיעת רשמי המסע?! לא ממקומות ולא מתמונות (ממשיכה, אולי, לסרב לחזור אל העיר הריקה), אלא כאשר סיפרנו לה על שטעמנו קאשה (כוסמת) וקבס ועל הקדיש שאמר אייל למרגלות האנדרטה. והשנייה, כל כך סמלית, למזלנו הגענו למלון קטן וחדש (וממוזג!!), שמצוי ליד תחנת הרכבת, ונקרא "העיירה שלי". את קירות המלון וחדריו מקשטות תמונות, בשחור לבן, מעברה של קובל (לאו דווקא היהודית). האם הייתה זו יד המקרה ודווקא על הקיר בחדר שלי ושל הבן שלי התנוססה תמונה שעליה הכותרת 'יודן מרקט, קובל?!' הייתה זו תמונה של השוק היהודי (מצורפת להלן בקובץ התמונות) ובכניסה לו עומדת אישה ליד חבית... עם שמן? עם קבס?

וכך "העיירה שלי", שלנו, התמלאה סוף-סוף בתמונות של חיים, למרות שאלו חיים אחרים, ללא יהודים בתוכם. אנחנו ממליצות בחום ליסוע, כדי להתקרב ולהתמלא בתמונות ובתשובות, גם אם הן חלקיות.

ואנחנו ממליצות בחום על המדריך סרגיי מלבוב serhiybilichenko@hotmail.com. אם הסיור איננו מאורגן
חובה, לדעתנו, לקחת מדריך, דובר אנגלית (אחרת אי אפשר לתקשר בשום מקום באוקראינה), עם רכב,
שמקל על הניידות ממקום למקום בעיר.

וגם על המלון הקטן והמיוחד (והממוזג!!!) "העיירה שלי", "נאש מיאסטו", בסמוך לתחנת הרכבת.

עירית גלר ושרה'ה מילר (הבנות, האחיות)

(*)- התמונה היחידה שנותרה ממשפחת בויס בקובל.
זלדה, השנייה משמאל, היחידה שנצלה מהמשפחה.

תמונות מהמסע :

רח' אפטצ'נה, רחוב משפחתה של זלדה (בוים)

רח' אפטצ'נה היום

'יודן מרקט קובל', התמונה בחדרנו במלון

גיא הרצח בכובה: אבן זיכרון מהגינה של אימא בקיבוץ, ספר משיריה ותמונות משפחתה. רגע של התייחדות.

כל השותפים למסע לקובל, 2010

שרידי מגן הדוד כוסו בטיח (גם בחזית האחורית-המזרחית- של ביה"כ הגדול)

